

Satsen innanför vänstra slingan har 68—72 **brupr** »bröder» till subjekt, 77—80 **rnir** »runor» till objekt, och predikatet måste hava varit 73—76 **uinu**, vars ändelse men icke rotvokal passar till ett starkt pret., nämligen av vb. *vinna* i bet, »utföra, åstadkomma», jfr fvn *vinna verk sin* »to do one's work». Formen torde vara felristning för **unu**.

Inskriften har alltså troligen varit följande:

										Innanför högra									
: kairf ⁵ astr ¹⁰ : aistfari ¹⁵ : raispu ²⁰ : stain ²⁵ : pansi ³⁰ : eftir ³⁵ : frayst ⁴⁰ [ain ⁴⁵ : faþur :] sin																			
slingan: : auk ⁵⁰ atr ⁵⁵ uakn ⁶⁰ : brupur ⁶⁵ si : n										Innanför vänstra slingan: brupr ⁷⁰ : uinu ⁷⁵ rnir ⁸⁰									

Översättning: Gerfast och Estfare reste denna sten efter Frösten, sin fader, och efter Vagn, sin broder. Bröderna åstadkommo runorna.

46. Hormesta, Nykyrka sn, Jönåkers hd.

Pl. 29. Pl. 9: B. 771.

Litteratur: B. 771; L. 895; Ransakn. 1667—84; J. Peringskiöld Mon. X, 29.

I *Ransakn.* 1667—84 säges: »Wijdh Hormesta och Nykyrkio Soehn stäär en Runsteen mädh skrijft vppa», medan åter Peringskiöld meddelar: »På runoresan kring Jönåkers härad A-o 1685 uppspanade jag uthi Hormesta gårde i Nykyrko socken en kullsydden Runesten, af hvilken allenast öfversta spitzens runor syntes men när jag lätt grafva efter honom befans han med sin spitziga foot hafva sijdländes på ryggen sunkit 4¹/₂ aln (2,66 m) ned under den lösa jorden.» Enligt Indebetou, *Södermanlands minnen* s. 424, Nyköping 1877, var det för 80 à 90 år sedan, alltså c. 1797, 1787, som runstenen flyttades till Skillra, prästgården i Stigtomta, vilket, enl. uppgift av prosten Almstrand 1899, företogs av några hemnavarande söner till fältprosten Strandberg, som var farfader till skalden C. V. Strandberg. Den påträffades där ånyo 1884 och flyttades några bösshåll åt öster i prästgårdens park, där den nu står öster om mangårdsbyggnaden och vägen, som leder över järnvägen ut på landsvägen.

Ämnet är gråsten, höjden 2,84 m, bredden vid foten 91 cm, toppen är spetsig. Slingans bredd är 9—11 cm.

Huvudslingans runor äro tydliga utom nedtill till höger. Inskriften börjar nedtill t. v. med namnet 1—5 **askil**, vars första runa icke är **e**. I 9—18 **knaupimanr** äro alla runorna tydliga utom 11 **a**, som möjligen kan vara **i** men sannolikt ej är det, då bistaven på h. sidan tyckes tydlig. Sammaledes finnes bistav blott t. h. på 32 **n** i 30—34 **pansi**, vars **s** är **ʀ**. I 35—36 **at** är staven av **t** alldeles utplånad. Namnet 46—50 **suirā** är fullt klart. Pricklika naturliga fördjupningar finnas i 53, 55 **u**, **r** i **uarþ**, och i 59 **u** i **taupr**, efter vilket ord blott övre pricken i kolon finnes. 63—69 **eklanti** äro svaga utom 65 **l**, pricken i 63 **e** är tydlig.

Korsfotens ristning är även ganska tydlig, det övriga korsets ornamentik och inskrift är däremot ytterst svår att urskilja; det ser ut, som om stenen där varit utsatt för inverkan av vatten. Korsfotens inskrift är 70—84 **kuml** : **kiarpu** : **patsi**; 79 är **u** med övre delen av bistaven gropig, men den nedre alldeles klar, icke **i** som i B. 761; i **patsi** är 83 **s** **ʀ**. Plur. **kiarpu** visar, att två personers namn måste följa, icke ett personnamn jämte tillnamn, vilka nu äro utplånade men i B. 771 läsas **kitil slakr**, det senare dock möjligen **stakr**, som kan motsvara fsv. *stakker* m. 1) ett slags blusliknande klädesplagg, som pådrogs över huvudet, 2) stack, »höstack», vilket ord i Norge förekommer som öknamn, se Kahle, *Ark. f. nord. fil.* XXVI, s. 180, och sedan kan hava övergått till personnamn.

Inskriften är alltså följande:

Slingan: askil : auk : knaupimanr : raistu : stain : pansi : at : brupur : sin : suira : as : uarp :
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55
 tauþr · o · eklanti Korset: kuml : kiarpu : patsi : [kitil slakr]
 60 65 70 75 80 85 90

Det eljest okända namnet **knaupimanr** synes närmast böra sammanställas med dat. **gnumante** L. 1560 Bjärka Vg., varav torde kunna slutas, att senare leden är en utvecklingsform av *-mundr*, såsom i vissa fsv. personnamn, se A. Kock, *Sv. ljudhist.* II, s. 142. I **gnumante** kan *dh* antagas bortfallet framför *m* som i rsv. **hrumunþr** L. 710 för **Hrōdhmundr*, se Noreen, *Aschw. Gram.* § 244. I **knaupimanr** synes en mellanvokal hava funnits. Det förra ordet synes därför vara en sammansättning med fvn. *gnauð* f. »Støi, harm», det senare med motsvarande verb *gnauða* »foraarsage Støi, Larm». Verb efter 1. svaga konj. förekomma dock eljest icke som första led i smsg med subst: se Osthoff, *Das Verbum in der nominalcomposition*, Jena 1878, s. 26, 105, men ofta verb efter den tredje t. ex. fvn. *lendi-stōð*, »landningsplats» till *lenda*, *leysi-galdr* »lösetroll-dom» till *leysa*, och det kunde tänkas, att det vore i anslutning till sådana, som det äldre **Gnōð-mundr* ombildats till **Gnōði-mundr*. Ett dylikt namn är annars okänt, men därom påminna det alemann. *Chnodomarius*, fht. *Nuodi-mer*, som börjat med *hn-*. se Schönfeld, *Wb. d. altgerm. Personen- und Völkernamen*. Heidelberg 1911, s. 14, varav det fsv. namnet till äventyrs är en folketymologisk ombildning.

Ack. **suira** utgör en svag biform till fvn. *Sverrir*, fsv. *Swære(r)*.

Översättning: Äskil och Gnödimand reste denna sten efter sin broder Svärre, som blev död i England. Detta minnesmärke gjorde Kättil (och) Stack.

47. Vålsta, Nykyrka sn, Jönåkers hd.

Pl. 29, 30. Pl. 9: B. 767.

Litteratur: B. 767; L. 896; J. Peringskiöld, Mon. X, 29.

Runstenen står på toppen av ett berg nordost om Vålsta omgiven av ett stenröse, som enligt Sveriges geol. undersökn. bl. Tärna s. 97 är 175 fot (51,95 m) i omkrets.

Ämnet är gråsten, höjden 1,43 m, bredden över de nedersta fullt bibehållna runorna 4 A och B 67 cm, tjockleken 24 cm, slingans bredd 10—11 cm.

Framsidan saknar kors, men i stället finnes ett konstfullt sådant på baksidan.

Av 63—68 **ryr:iks** kan slutas, att det första namnet varit 1—6 (ry)*rikr*, men 1—2 (ry) äro alldeles bortslagna, av 3—4 *ri* finnes blott nedersta delen, av 5 *k* halva staven och högra sidan av bistaven. I **pat:si** finnes möjligen kolon, **s** är **r**. Efter 50 **þ o** finnes blott övre punkten av kolon. Av 51 saknas toppen men runan är klart **k** och 52 har mera troligt varit **u** än **r**.

På stenens mitttyta står nedifrån uppåt en inskrift av kvistrunor, is-runor och vanliga runor. Lönnrunorna skola här tecknas med ättens nummer, som står till vänster, som täljare, runans till höger som nämnare.

Kvistrunorna äro delvis svårlästa, och jag bestämmer mig för den läsning, som ger mening. 53 är $\frac{3}{5}$ **r**, kunde ock vara $\frac{2}{5}$ **s**, 54 är $\frac{2}{4}$ **a**, kunde ock vara $\frac{1}{4}$ **l**, 55 är klart $\frac{3}{2}$ **u**, och 56 klart $\frac{1}{5}$ **r**, alltså ordet **raur** fsv. *rör* »stenrör, röse», jfr **hraur** Sö. 176 Kärnbo, följt av kolon.

Isrunorna äro 57 $\frac{3}{1}$ **f**, 58 $\frac{2}{3}$ **i**, kunde ock vara $\frac{2}{4}$ **a**, 59 är $\frac{3}{5}$ **r** och 60 $\frac{1}{1}$ **t**, vilket ord **firt**: jag uppfattar som pret. part. av *fōra* »föra», här: »hopföra».

Därpå följer med vanliga runor: **:at:ryr:iks:sun** »efter Röriks son». Mittytans inskrift betyder alltså: »Röset hopfört efter Röriks son».

Oklar är nu blott tydningen av huvudslingans slut: **o·ku**, som betecknar den plats, där den avlidne är begravnen. Möjligen kan någon runa vara bortslagen i ordet, men det behöver icke vara så. Då satsen överens-